

Een (geschiedenis)wandeling door Westzaan

door WILLEM TIP/deel 10

Kerk Gereformeerde Gemeente (Noorder Vermaning)

Achter een 19de-eeuws gietijzeren hek ligt op enige afstand van de weg de voormalige Noorder Doopsgezinde Vermaning, J.J. Allanstraat 463. Deze kerk (rijksmonument sinds 6-1-1976) is nu in gebruik bij de Gereformeerde Gemeente.

Het grondplan van het gebouw stamt uit 1695. Daarvan getuigt ook het jaartal boven de toegangsdeur tot de kerkruimte. Rond 1850 is de kerk aan de straatzijde aanzienlijk uitgebreid en voorzien van een smaakvolle nieuwe stenen voorgevel

De Noordervermaning in 1969.

met pinakels, deuren, ramen en een roosvenster, alles in een vroege, Engelse neogotische stijl. Achter deze nieuwe gevel bevinden zich verschillende ruime vergaderlokalen. Het orgel in de kerk stamt uit de tweede helft van de negentiende eeuw. Bouwer is B.F. Bergmeijer v/h P. van Dam te Woerden.

De negentiende eeuwse kosterij J.J. Allanstraat 465 (rijksmonument sinds 14-5-1968) is in hout opgetrokken, evenals het achttiende-eeuwse woonhuis J.J. Allanstraat 469 (rijksmonument sinds 14-5-1968).

Het achttiende-eeuwse houten woonhuis J.J. Allanstraat 471 (rijksmonument sinds 14-5-1976) herbergde jarenlang een bakkerij. In 2005-2006 is het pand echter grondig gerestaureerd en in zijn oorspronkelijke staat teruggebracht. De voorgevel vertoont in het midden een dooddeur met links daarvan de kleine ramen van de kelder met de daarboven gelegen opkamer. De grote ramen die het interieur verlichten zijn alle aangebracht in de zijgevel.

Pakhuis

Aan de oostkant van de weg trekt de aandacht de hooihuisboerderij met schuren J.J. Allanstraat 350 (voorlopig aangewezen als gemeentelijk monument sinds 21-2-2012).

Iets verder naar het noorden ligt de houten woning J.J. Allanstraat 356 (rijksmonument sinds 6-1-1976). De aanzet van deze kleine monumentenwoning is 17de eeuws. Vooral de goed bewaarde noordgevel met haar snijraam vraagt de aandacht.

Het grote bedrijfspand / pakhuis J.J. Allanstraat 372 (rijksmonument sinds 6-1-1976) stamt uit de 19de eeuw. In 1790 is op dit perceel sprake van een flinke woning met 960 m2 grond. In de loop van de volgende eeuw wordt dit huis nog een paar maal verkocht, de laatste maal aan Adriaan Francken, koopman en kantoorbediende. Deze verhuist in 1886 naar Koog aan de Zaan. Het huis wordt nu omgebouwd tot, dan wel vervangen door het huidige pakhuis. In 1894 komt het pakhuis in zijn nieuwe gedaante op de veiling. Er vindt een verdere verbouwing plaats (1895). Uiteindelijk wordt Klaas Jz. Tanger eigenaar (1899). Klaas Tanger is groentehandelaar en begint in het pakhuis een conservenfabriek, die tot de jaren 1960 werkzaam blijft. In 1971 is het pand volledig gerestaureerd.

Een telescoop en een stand horloge

De op het pakhuis volgende huizen staan grotendeels op de monumentenlijst. Het fraaie houten woonhuis J.J. Allanstraat 378 (rijksmonument sinds 6-1-1976) is een van de oudste woningen van Westzaan. Het pand stamt uit circa 1675 en is een van de weinige Westzaanse voorbeelden van

een tweebeukig hallehuis. Het pannendak aan de noordkant maakt geen knik zoals bij een afloeiing, maar loopt rechtdoor. Hierdoor is de noordgevel laag. Er is maar ruimte voor kleine ramen. In 1722 laat de bewoner van het pand, Dirk Claasz. Groot, samen met Cornelis Relk de pelmolen Het Prinsenhof bouwen. Het pad naar de molen dat langs de woning loopt, heet daarom nog steeds het 'Relkepad'. De woning krijgt in de achttiende eeuw een fraaie tegelschouw die in hoofdzaak nog aanwezig is. In de negentiende eeuw zijn de bewoners doorgaans welgesteld. In 1857 wordt het pand met zijn inboedel geveild voor f 1.913,-. De inboedel omvat onder andere een mahoniehouten kastje (f 32,-), een telescoop in een eiken kastje (f 41,-), een staand horloge (f 30,-), drie snoeren bloedkoraal (f 171,50) en een gouden hoofdbeugel (f 103,50). Dit

Woning van de familie Tip.

zijn geen geringe bedragen in een tijd waarin een werkman gemiddeld een gulden per dag verdiende. Bij de veiling worden bovendien een luchthuis en anderhalve hectare weiland en water verkocht.

Willem Jansen woonde hier

In 1737 verbranden twee woningen aan de Weelsloot. Kort daarna worden op dezelfde plaats twee nieuwe houten woningen gebouwd, J.J. Allanstraat 382 (rijksmonument sinds 6-1-1976) en J.J. Allanstraat 386 (rijksmonument sinds 6-1-1976).

Van de woning J.J. Allanstraat 382 is het bouwjaar 1744. Bouwer is Cornelis de Jager. De voorgevel van dit huis, waarin later een winkel gevestigd is geweest, toont een voorname ingang tussen gegroefde pilasters en snijraam. Hierboven bevindt zich een oorspronkelijke achttiende-eeuwse dakkapel met fronton. Naar het noordwesten heeft het

Willem Jansen op zijn achtererf.

pand een gebogen hoekvenster, in de achttiende eeuw een kostbaar bezit. In het pand woonde tot in de jaren 1970 de familie van de Zaanse landschapschilders Willem en Chris Jansen.

Voorheen een scheepswerf

Direct aan de Weelsloot ligt het houten woonhuis J.J. Allanstraat 386. Het voorhuis langs de weg is gebouwd rond 1740, het haaks hierop staande gedeelte langs de Weelsloot is toegevoegd rond 1800. De scheepswerf die achter het huis lag werd

daarvoor opgeruimd. Voor het eerst wordt het pand genoemd in 1757. Eigenaar is dan Abraham Claesz Hos. Sinds 1858 wonen hier leden van de familie Tip. Een uitgebreide restauratie in 1981 heeft het woonhuis teruggebracht in 18de-eeuwse staat. Bij deze gelegenheid is ook de 'smuiger' met bijbelse voorstellingen weer aangebracht. Deze was in het begin van de 20ste eeuw verwijderd. Bij het woonhuis behoren twee bijgebouwen in historiserende stijl, opgetrokken in de jaren 1980-1990. ■

Foto's: Westzaanse Digitale Beeldbank